

פרשת שמות

וישימו עליו שרי מיסים (א, יא)

נידון הלכתי מרתק הגיע אל שולחנו של מו"ר הגאון יצחק זילברשטיין שליט"א, על ידי שני רעים אהובים באחת ממדינות אירופה, שביום מן הימים פרצה ביניהם אש המחלוקת, ומעשה שהיה כך היה:

ראובן, עסקן ירא שמים, עמד לפני הפקת ספר-טלפונים חדש של חברי הקהילה היהודית, ולפני מסירת הספר לדפוס, גילה כי העמוד האחרון של הספר נותר ריק. מפיך הספר נזכר לפתע בשמעון, חברו הטוב, העובד לפרנסתו כ'שיפוצניק', וחשב בליבו כי כעת הגיעה העת להכיר לו טובה ולהטיב עמו.

פירסם ראובן בעמוד האחרון מודעת פירסום, לאורך כל העמוד כולו, אודות שמעון השיפוצניק, חינם אין כסף, וזאת, כאמור, ללא ששאל את פי חברו קודם לכן, אם אכן רוצה בכך, שהרי מטרתו היתה להפתיע ולשמח את חברו.

יצא ספר-הטלפונים לאור, וכעבור יומיים דפיקות אימתניות נשמעות על דלת ביתו של שמעון. פותח הלה את הדלת ומגלה לנגד עיניו את - - - אנשי מס הכנסה! "הגענו על מנת לעצור אותך", הודיעו. "על מה ולמה", תמה האיש, שטרם ידע אודות הפרסומת. -"הנה פירסמת את עצמך כ'שיפוצניק', ומצאנו כי אין לך תיק במס הכנסה... אדם שמפרסם כזו פרסומת ענקית, כנראה שיש לו הרבה עבודה ורווחיו גדולים!"

לבסוף הושת על שמעון קנס כבד בסך 10,000 יורו! מיהר האיש להגיע אל ראובן חברו הטוב, המוציא לאור של ספר-הטלפונים, הגיש לפניו את ה"פסק" של בית המשפט, ואמר: "יקירי, אני מודה לך מאוד על המחשבה הטובה. אך כעת תצטרך לשאת בתשלום כולו, עד הפרוטה האחרונה! הרי על שכמותך, אמרו 'המברך רעהו בקול גדול, לקללה תיחשב לו' (ערכין ט"ז ע"א)..."

לעומתו, טען המפרסם, כי כל כוונתו היתה לטובת חברו, אלא שהוא לא לקח בחשבון את האפשרות הזו שאנשי מס הכנסה ממתינים להפקתו של ספר-טלפונים שכזה, כדי לבלוש אחר כל המפרסמים ולבדוק האם הם משלמים מס כהלכה.

ונשאלת השאלה: האם חייב ראובן לשלם לחברו עבור הנזק שסבב לו, או שמא פטור הוא?

השיב מו"ר שליט"א שנראה שראובן פטור, מפני שהשיפוצניק עשה שלא כהוגן בכך שלא שילם מס, כיוון ש'דינא דמלכותא דינא', וכפי שצויה רבינו הקדוש את בניו (פסחים): "ואל תבריח עצמך מן המכס, דילמא משכחו לך ושקלי מנך כל דאית לך" (שמא יתפסו אותך ויקחו את כל אשר לך). ["והערב נא" חלק ב'].
מקור: אוצרות הפרשה